

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-29-239-250>
УДК 378:316.615.8

Бражанюк Андрій Олександрович,
асистент кафедри фізичної реабілітації,
ерготерапії та домедичної допомоги
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Чернівці, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9422-0685>
a.brajaniuk@chnu.edu.ua

СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ ТА ЕРГОТЕРАПЕВТІВ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ЇХНЬОЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація. У статті автором проаналізовано понятійно-категоріальний апарат наукового дослідження, до якого належать такі дефініції: «культура», «професійна культура», «фахівець фізичної терапії та ерготерапії», «професійна культура фізичних терапевтів та ерготерапевтів».

Здійснено теоретичний аналіз поняття «професійна культура майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів», яка розглядається як інтегративна сукупність професійно-особистісних цінностей та мотивів, теоретичних знань та практичних умінь, що забезпечують ефективну терапевтичну та реабілітаційну діяльність на основі рефлексії та саморозвитку. Професійна культура майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів формується в процесі їхньої професійної підготовки.

Згідно з кваліфікаційними характеристиками з'ясовано, що фізичний терапевт, ерготерапевт – фахівець, професійна діяльність якого спрямована на відновлення втрачених навичок самообслуговування та життєдіяльності пацієнта в повсякденному житті та забезпечення максимальної адаптації людини до довкілля.

У науковій публікації здійснено структурно-змістовий аналіз професійної культури майбутніх фахівців із фізичної терапії та ерготерапії і виокремлено такі компоненти: ціннісно-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-комунікативний, аналітико-рефлексивний. Кожен із них має свою підструктуру, яку ми розкриваємо як критерії та відповідні їм показники. Так, ціннісно-мотиваційний компонент представлений системою ціннісних орієнтацій та професійною мотивацією; когнітивно-діяльнісний компонент охоплює систему теоретичних знань та практичних умінь і навичок; особистісно-комунікативний компонент охоплює професійно-значущі якості, моральні норми та комунікативні вміння; аналітико-рефлексивний містить здатність до аналітичної діяльності та саморозвитку на основі рефлексії. Зміст вищеназваних компонентів розкривали з позиції методологічних підходів: аксіологічного, компетентнісного, діяльнісного, особистісного.

Структурні компоненти професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів є взаємопов'язаними складниками й демонструють найважливіші ознаки особистісної та діяльнісної сторін професійної культури майбутніх фахівців та формуються в результаті їхньої професійної підготовки.

Ключові слова: культура; професійна культура; фахівець фізичної терапії та ерготерапії; фахова підготовка; професійна культура фізичних терапевтів та ерготерапевтів; ціннісно-мотиваційний; когнітивно-діяльнісний; особистісно-комунікативний; аналітико-рефлексивний компонент.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Сьогодні етап розвитку та реформування освітньої системи України в поєднанні зі світовою пандемією актуалізують проблему підготовки висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців різних галузей. Гостро постало питання професійної підготовки майбутніх терапевтів та ерготерапевтів, які мають володіти професійними цінностями, позитивними особистісними якостями, професійною компетентністю, здатністю до емпатії та рефлексією, що синтезується в їхню професійну культуру.

У нормативних документах освітньої системи України, зокрема Законі України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014) наголошується на трансформації та формуванні культури фахівця, який інтегрує в собі професійні знання, уміння, особистісні цінності та якості, здатність до рефлексії, прагнення до самоосвіти й саморозвитку. Саме тому, у нашій публікації здійснено структурно-змістовий аналіз професійної культури майбутніх фахівців фізичної терапії та ерготерапії як результату їхньої професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійної підготовки фахівців із фізичної терапії та ерготерапії досліджувалась у працях багатьох науковців. Зокрема, професійну підготовку майбутніх фахівців із фізичної реабілітації розкрили А. Герцик, В. Кукса, О. Міхеєнко, В. Поліщук, Л. Сущенко та ін. Професійна освіта майбутніх ерготерапевтів досліджена в роботах І. Башкіна, Т. Бойчука, О. Вацеби, Ю. Лянного, О. Марченко та ін. Структура готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності описана М. Д'яченко, Л. Кандибович, Л. Івановою, В. Люлькою та ін. Компоненти готовності до професійної діяльності ерготерапевтів представлена в дослідженнях Т. Бугеря, О. Погонцевої, М. Романишин та ін. Деякі аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної реабілітації в закладах вищої освіти присвячено наукові доробки І. Ляхова, І. Маріонда, В. Осіпова, О. Погонцева, В. Поліщук та ін.

Фізична реабілітація різновікової категорії населення представлена в роботах О. Грицюка, О. Марченко, І. Мисули, С. Попова та ін. Різні питання професійної підготовки та практичної діяльності фізичних терапевтів та ерготерапевтів розкрито в наукових працях зарубіжних учених: С. Bithell, A. Jones, N. Patton, S. Chan та ін.

Зважаючи на значну кількість наукових досліджень та розроблення вченими різних аспектів досліджуваної проблеми, вважаємо за необхідне здійснити структурно-змістовий аналіз професійної культури майбутніх фахівців терапії та ерготерапії. Адже, з'ясування сутності поняття «професійна культура фізичних терапевтів та ерготерапевтів» та виокремлення її структурних компонентів забезпечить надалі розроблення шляхів для ефективного формування досліджуваного явища.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні сутності та здійсненні структурно-змістового аналізу професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів.

Завдання дослідження: 1) здійснити теоретичний аналіз сутності поняття «професійна культура фізичних терапевтів та ерготерапевтів»; 2) на основі узагальнення наукових досліджень, виокремити структурні компоненти професійної культури фізичних терапевтів та ерготерапевтів; 3) виконати аналіз змісту професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів і її структурних компонентів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Досліджуючи проблему формування професійної культури фізичних терапевтів та ерготерапевтів, вважаємо за необхідне здійснити аналіз понятійно-категорійного апарату, до якого ми віднесли такі поняття: «культура», «професійна культура», «фахівець фізичної терапії та ерготерапії», «професійна культура фізичних терапевтів та ерготерапевтів».

Поняття «культура» за своєю суттю та походженням є досить глибоким та різноманітним за своїм змістом та розумінням. Сьогодні нараховується понад 500 визначень цієї дефініції. У своїй науковій розвідці використовуватимемо те визначення, яке застосовується щодо особистості та її діяльності. Так, поняття «культура» розумітимемо як специфічний спосіб людської діяльності [7, с. 143]; як провідну умову становлення й розвитку особистості людини [1, с. 33].

І. Зязюном І.А. поняття «культура» розглядається як високі досягнення суспільства на певному етапі його розвитку [6, с. 84]. Як матеріальні та духовні надбання соціуму, які віддзеркалюють рівень розвитку спільноти, трактує це поняття С. Гончаренко [4 с. 182].

На сучасному етапі дефініція культури є об'єктом багатьох наукових досліджень, зокрема її описують як педагогічну (М. Букач, В. Радул та ін.); професійну (В. Гриньова, І. Пальшкова, О. Цюняк, та ін.); різні її види: емоційну культуру (Т. Роман); комунікативну (С. Довбенко); організаційну (В. Борщенко); рефлексивну (Г. Дегтяр); емпатійну (О. Шурин) тощо. Аналіз вищезазначених робіт дає можливість стверджувати, що професійна культура – це ступінь оволодіння членами певної професійної групи прийомами і способами вирішення конкретних професійних завдань.

Автором О. Попенко зазначається, що професійна культура полягає в засвоєнні необхідних професійних знань, професійної компетентності, сформованості професійно значущих якостей, які є важливими для якісної реалізації професійної діяльності [12, с. 45]. З огляду на це, розуміємо, що до структурних компонентів професійної культури фахівця належать компетентність, представлена знаннями, уміннями, навичками; професійні та особистісні якості; здатність до саморозвитку тощо. Проте, перш ніж аналізувати структурні компоненти професійної культури фізичних терапевтів та ерготерапевтів, з'ясуємо їхню сутність.

Аналіз нормативних документів, які забезпечують професійну підготовку майбутніх фахівців дав змогу виявити, що випускники спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» здатні здійснювати професійну діяльність і займати відповідну первинну посаду «фізичний терапевт та ерготерапевт».

Фізичний терапевт та ерготерапевт – це спеціаліст, професійна діяльність якого спрямована на відновлення втрачених навичок самообслуговування та життєдіяльності пацієнта в повсякденному житті та забезпечення максимальної адаптації людини до навколишнього середовища [9, с. 100].

Професія фізичного терапевта та ерготерапевта характеризується особливими професійними аспектами клінічної практики та освіти, що формуються соціальними, економічними, культурними та політичними умовами.

Згідно з кваліфікаційними характеристиками працівників у сфері «Охорона здоров'я» фізичний терапевт та ерготерапевт сприяє набуттю людьми з обмеженими життєдіяльними можливостями максимального рівня незалежності та функціонування в різних аспектах життя через терапевтичне використання знань та різних реабілітаційних технологій. Його діяльність спрямована на відновлення фізичних сил, соціального, психічного здоров'я пацієнта, повернення особистості до нормальних умов соціального, професійного та побутового життя. Забезпечення повернення в суспільне середовище закладів охорони здоров'я, освіти, соціального захисту тощо [14].

Такий фахівець якісно надає консультації й рекомендації щодо залучення інших фахівців сфери охорони здоров'я. Він формулює пропозиції для вдосконалення послуг з ерготерапії; надає оцінку та, у разі необхідності, корегує ефективність проведеної реабілітаційної програми. Фізичний терапевт та ерготерапевт повинен вміти використовувати сучасне обладнання, застосовувати новітні методики адаптації та підтримки осіб з обмеженими можливостями життєдіяльності [14].

Зважаючи на такі кваліфікаційні характеристики фахівця фізичної терапії та ерготерапії, розуміємо, що структурні компоненти його професійної культури є глибоко змістовними та потребують детального структурно-змістового аналізу.

У довідкових джерелах поняття «структура» тлумачиться як «взаємозв'язок елементів єдиного цілого, побудова та взаємне розміщення частин цілого» [2]. А термін «зміст» розглядається як «суть, внутрішня особливість чого-небудь», тобто, це внутрішня наповнюваність того, про що говориться [4].

Для виокремлення структурних компонентів професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів ми проаналізували низку наукових праць, у яких розкрито деякі складники.

У наукових джерелах знаходимо такі структурні компоненти готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності: організаційно-діяльнісний, когнітивний, креативний, гностичний, дієво-практичний, психофізіологічний, єдність яких забезпечує конкурентоспроможну діяльність майбутніх фахівців на ринку праці [9, с. 101].

С. Вітвицька, розглядаючи готовність магістрів освіти до педагогічної діяльності виокремлює такі структурні компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, культурологічно-світоглядний, інтегративно-творчий, комунікативно-емпатійний, аналітико-рефлексивний, результативно-продуктивний [3, с. 61].

Досліджуючи готовність майбутніх фізичних реабілітологів до професійної діяльності, знаходимо аналіз таких структурних компонентів: мотиваційний, морально-ціннісний, когнітивний, комунікативний, діяльнісно-практичний, креативний [11, с. 11].

Структура готовності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації до професійної діяльності в оздоровчих центрах у дослідженнях О. Погонцевої, представлена такими компонентами: мотиваційно-ціннісний, який показує мотивацію студентів; когнітивний компонент висвітлює наявну систему формованих теоретичних знань; діяльнісний компонент відповідає за наявність сформованих умінь та навичок, які застосовуються в професійній діяльності, та особистісний компонент [11, с. 9–10].

З огляду на сутність поняття «професійна культура», узагальнення кваліфікаційних характеристик фізичних терапевтів та ерготерапевтів, аналіз підходів до виокремлення структурних компонентів готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності ми виокремили такі структурні компоненти професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів: *ціннісно-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-комунікативний, аналітико-рефлексивний*. Вважаємо, що структурні компоненти професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів є взаємопов'язаними складниками й показують найважливіші ознаки особистісної та діяльнісної сторін професійної культури фахівців.

Кожен вказаний нами компонент професійної культури майбутніх фахівців фізичної терапії та ерготерапії має свою підструктуру, яку у своєму дослідженні розкриваємо як критерії та відповідні їм показники. Так, ціннісно-мотиваційний компонент представлений системою ціннісних орієнтацій та професійною мотивацією; когнітивно-діяльнісний компонент охоплює систему теоретичних знань та практичних умінь і навичок для ефективного застосування їх у професійній діяльності; особистісно-комунікативний компонент інтегрує професійно-значущі якості, моральні норми та комунікативні вміння під час роботи з пацієнтами; аналітико-рефлексивний містить здатність до аналітичної діяльності та саморозвитку на основі рефлексії.

Охарактеризуємо зміст кожного структурного компонента професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів.

Ціннісно-мотиваційний компонент професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів представлений системою ціннісних орієнтацій, професійною мотивацією, виявляє ставлення майбутніх фахівців до здійснення їхньої професійної діяльності, роботи щодо реабілітації тощо. Цей структурний компонент є системоутворюючим та ключовим у формуванні професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів.

У науковій роботі зміст цього компонента вивчали з позиції аксіологічного підходу, який є філософським вченням про цінності, їхню роль насправді та вплив на розвиток особистості.

Проблема цінностей та ціннісних орієнтацій розкрита багатьма науковцями, зокрема І. Бехом, В. Галузинським, І. Зязюном, Н. Ничкало, О. Савченко, Г. Філіпчуком та ін. Поняття «цінність» пояснюється як «система особистісних смислів», а ціннісні орієнтації розглядаються як спрямованість особистості на ті чи інші цінності.

А. Печерська розглядає професійні ціннісні орієнтації, як систему професійної спрямованості та ставлення особистості до своєї професійної діяльності [10, с. 254].

У нашому науковому дослідженні до системи ціннісних орієнтацій фізичного терапевта та ерготерапевта відносимо загальнолюдські, особистісні та професійні цінності; спрямованість фахівця ерготерапії до якісного здійснення своєї професійної діяльності; спрямованість майбутніх фахівців фізичної терапії та ерготерапії до формування їхньої професійної культури та усвідомлення її значущості для своєї майбутньої професії.

Важливу роль у професійній підготовці фахівців та становленні їхньої професійної культури відіграють потреби та мотиви.

У словнику поняття «мотив» тлумачиться, як «спонукальна причина дій і вчинків людини», а мотивація розглядається як «система стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності чи поведінки» [4, с. 217].

Проблема професійних мотивів розкрита в працях Є. Ільїна, Л. Лук'янової, Н. Кузьміної та ін., згідно з якими основними компонентами професійної мотивації особистості є усвідомлення важливості та суспільної значущості, тобто престижності професії, наявність емоційного задоволення від обраної професії; усвідомлення наявності професійних здібностей [8, с. 28].

Так, до професійних мотивів майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів відносимо потребу в самореалізації; інтерес та позитивне ставлення до реабілітаційної діяльності; ставлення до людини як найвищої цінності тощо.

Варто наголосити, що ціннісно-мотиваційний компонент частково демонструє професійну самоідентифікацію, яка охоплює коло мотивів, потреб, інтересів, і ціннісних орієнтацій особистості та визначає спрямованість майбутніх фахівців на успішну реалізацію власних професійних функцій.

Когнітивно-діяльнісний компонент у структурі професійної культури фізичних терапевтів та ерготерапевтів представлений професійною компетентністю (системою теоретичних знань) та сформованістю практичних умінь та навичок для ефективного здійснення професійної діяльності. Цей структурний компонент вважаємо основою, стрижнем для якісної професійної діяльності та професійної культури майбутніх фахівців, оскільки він включає когнітивні, компетентнісні основи для здійснення фахової діяльності.

У науковому дослідженні цей компонент вивчається з позиції компетентнісного та діяльнісного методологічних підходів. З огляду на компетентнісний підхід, професійна культура майбутніх фахівців розглядається як сукупність знань, умінь та навичок (А. Кузьмінський, В. Кремень, Л. Онищук та ін.). Згідно з діяльнісним підходом до формування професійної культури майбутнього фахівця відбувається через залучення його до професійної діяльності (Л. Виготський, О. Леонтьєв, Г. Щедровицький).

Поняття «когнітивний», яке лежить в основі назви цього компонента, у довідкових джерелах пояснюється як «акт пізнання або отримання знання». Тобто, в основі цього компонента лежать знання, компетенції.

Когнітивно-діяльнісний компонент професійної культури фізичних терапевтів та ерготерапевтів передбачає теоретичну обізнаність, оволодіння майбутніми фахівцями необхідними знаннями з професійно-орієнтованих дисциплін для побудови індивідуальних реабілітаційних програм; знання різноманітних методик та сучасних засобів реабілітаційної діяльності; знання, які є необхідними для проведення реабілітаційного втручання (здійснення обстеження, діагностики, прогнозування). Діяльнісна сторона цього компонента охоплює практичний складник – оволодіння необхідними навичками і вміннями, тобто володіння методами організації фізичної реабілітаційної діяльності, планування завдань і способів їхнього розв'язання в майбутній професійній діяльності в напрямі поставлених цілей; уміння й навички майбутніх фахівців для реалізації індивідуальних програм відновлення здоров'я; сформованість умінь і навичок для проведення процедур спортивного масажу та фізіотерапії, занять із лікувальної фізичної культури тощо.

Важливо вказати, що когнітивно-діяльнісний компонент у структурі професійної культури майбутніх фахівців із фізичної терапії та ерготерапії передбачає наявність базових знань із циклу дисциплін соціально-гуманітарної підготовки та спеціальних знань із циклу дисциплін професійної та практичної підготовки: основи індивідуального здоров'я людини; санаторно-курортна реабілітація; реабілітація в ортопедії і травматології; реабілітація в педіатрії; масаж; духовні аспекти здоров'я; теорія і практика фітнесу; реабілітація в кардіології; лікувальна гімнастика тощо. Вважаємо, що сформованість такої системи знань, умінь та навичок є основою ефективного формування професійної культури фізичного терапевта та ерготерапевта.

Особистісно-комунікативний компонент представлений професійно-значущими якостями, моральними нормами та комунікативними вміннями, які є достатньо важливими для професійної діяльності фізичних терапевтів та ерготерапевтів.

У науковому дослідженні в основу цього компонента покладений особистісний підхід, який на перший план ставить особистість людини, що є надзвичайно важливим для пацієнтів майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів. Також застосування особистісного підходу у формуванні професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів передбачає врахування їхніх ціннісних орієнтацій, мотивів, потреб, індивідуальної траєкторії розвитку тощо. Важливо наголосити на тому, що, працюючи фізичним терапевтом чи ерготерапевтом, важливо вміти підібрати й запропонувати індивідуальну програму терапії, що також вимагає особистісного підходу.

Як зазначалося нами вище, складниками особистісно-комунікативного компонента є професійно-значущі якості. Поняття «професійно-значущі якості» в науково-педагогічних дослідженнях розглядаються як «сукупність особистісних якостей, закладених природою, набутих під час навчання та виховання, сформованих у процесі діяльності, що необхідні для ефективного здійснення професійної діяльності» [2; 4].

До особистісно-комунікативного компонента професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів ми відносимо комунікативність, емпатію, чуйність, моральність, гуманність, толерантність, організаторські якості.

Якщо характеризувати кожну з них, то насамперед надаємо перевагу комунікативним здібностям майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів, яка забезпечує міжособистісне спілкування в терапевтично-реабілітаційному процесі, що є важливим для емоційно-позитивної атмосфери та самопочуття пацієнта. Комунікативність виявляється також в уміннях встановлювати контакт і продуктивну взаємодію з реабілітантом; уміння чітко висловлювати й аргументувати власну позицію; уміння проводити консультативно-профілактичну та освітньо-пропагандистську роботу з-поміж різних категорій населення.

Не менш важливою професійно-значимою якістю є емпатія, яка розуміється як здатність до співпереживання і співчуття [2]. Л. Жданова розглядає емпатію особистості як «психологічний феномен, який проявляється в здатності розуміти, передбачати, емоційно реагувати й чуйно ставитися до переживання та поведінки іншої людини, сприяючи взаєморозумінню, подоланню психологічних захистів у міжособистісній комунікації та ефективному виконанню спільної діяльності» [5, с. 9].

Зважаючи на особливості фахової діяльності майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів, також, категорії осіб, з якими вони в майбутньому працюватимуть, емпатія є невіддільним компонентом у структурі їхньої професійної культури, яка забезпечить стресостійкість пацієнта під час надання їй допомоги та сприятиме збалансованості міжособистісних відносин.

У цьому структурному компоненті варто виокремити таку якість, як моральність, що в процесі професійної діяльності фізичних терапевтів та ерготерапевтів, проявляється в дотриманні норм моральної поведінки, культури, етичних норм у процесі здійснення професійних функцій.

Отже, вважаємо, що особистісно-комунікативний компонент, який показує наявність описаних вище професійно-значущих якостей та здібностей, сприятиме ефективності та результативності професійної діяльності.

Ще одним компонентом професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів є *аналітико-рефлексивний*. У структурі професійної культури цей компонент представлений здатністю до аналітичної діяльності та здатністю до саморозвитку на основі рефлексії. Аналітико-рефлексивний компонент є підґрунтям саморозвитку та самовдосконалення майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів, що вступає запорукою якісного виконання своїх професійних функцій.

В основі цього компонента лежить поняття «рефлексія», яке сьогодні є об'єктом досліджень багатьох науковців: С. Литвиненко, П. Зінченко, Е. Азімов, А. Шукін та ін.

У довідкових джерелах поняття «рефлексія» розглядається як «роздуми, самоспостереження, бажання розуміти власні почуття і вчинки; є важливою професійно-значущою рисою особистості» [2]. Рефлексію як спрямування мислення особистості на свій внутрішній світ розглядає І. Бех. Як важливий компонент професійної діяльності, що реалізується через пізнання й аналіз власної свідомості, поведінки, описує рефлексію О. Новіков.

П. Зінченко трактує поняття «рефлексія» як «процес, спрямований на аналіз, розуміння, усвідомлення людиною себе: власних дій, поведінки, мовлення, досвіду, почуттів, станів, здібностей, характеру, відносин з іншими людьми і ставлень до них, власних завдань, призначень тощо [9, с. 102].

Рефлексія тісно пов'язана із самоспостереженням, усвідомленням, самосвідомістю, самоаналізом і є головним чинником регуляції поведінки й особистісного розвитку майбутнього фахівця» [2].

Здатність до рефлексії, самоаналізу та саморозвитку передбачає вміння здійснювати аналіз терапевтичної та реабілітаційної діяльності; готовність майбутніх фахівців до самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення. Також до аналітико-рефлексивного компонента професійної культури майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів варто віднести об'єктивне самооцінювання результатів наукової та професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг та надання адекватного оцінювання своїх професійних здібностей.

Вважаємо, що виокремленні структурні компоненти взаємопов'язані між собою та демонструють ознаки професійної культури майбутніх фахівців фізичної терапії та ерготерапії.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Підсумовуючи вищезазначене, можемо зробити висновок, що професійна культура майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів – це інтегративна сукупність професійно-особистісних цінностей та мотивів, теоретичних знань та практичних умінь, що забезпечують ефективну терапевтичну та реабілітаційну діяльність на основі рефлексії та саморозвитку. З огляду на те, що фізичним терапевтом та ерготерапевтом є фахівець, професійна діяльність якого спрямована на відновлення втрачених навичок самообслуговування та життєдіяльності пацієнта в повсякденному житті та забезпечення максимальної адаптації людини до довкілля, ми виокремили структурні компоненти його професійної культури: ціннісно-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-комунікативний, аналітико-рефлексивний. Вважаємо, що вони становлять цілісну систему і є основними критеріями формування професійної культури.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів розв'язання окресленої проблеми. **Перспективою подальших напрямів наукових пошуків** вважаємо розроблення змісту, форм, методів та умов формування професійної культури майбутніх фахівців фізичної терапії та ерготерапії загалом, та кожного структурного компонента зокрема.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Библер, В. С., 1989. Диалог культур (опыт определения), *Вопросы философии*, 6, с. 32–42.
2. Бусел, В. Т., 2009. *Великий тлумачний словник сучасної української мови*, Київ, Ірпінь: Перун.
3. Витвицкая, С. С., 2013. Структура и критерии готовности магистров образования к педагогической деятельности. *Вектор науки Тольяттинского Государственного Университета: науч. журн. Сер.: Педагогика, психология, №2 (13)*, с. 59–63.
4. Гончаренко, С. У., 1997. *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь.
5. Жданова, Л. Г., 2010. Индивидуально-психологическая актуализация эмпатийного потенциала будущего профессионала: автореф. дис.... канд. псих. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии», Москва, 25 с.
6. Зязюн, І. А., 2009. Аксіологічні орієнтири сучасної культури. *Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції*. (Ч. I, с. 3748). [online] Доступно: <<http://lib.iitta.gov.ua/3509/1/%D0%B7%D1%8F%D0%B7%D1%8E%D0%BD4.pdf>>.
7. Ісаєв, І. Ф., 2010. Професійно-педагогічна культура як предмет наукового дослідження. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*, 42, с. 143–147. [online]. Доступно: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trkov_2010_42_40>.
8. Кузьмина, Н. В., Реан, А. А., 1993. *Профессионализм педагогической деятельности*, Рыбинск: Научно-издательский центр развития творчества молодежи.
9. Лянню, Ю. О., Лянню, О. В., 2005. До питання про підготовку кадрів для роботи з фізичної реабілітації інвалідів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер.: 19. Корекційна педагогіка та психологія: зб. наук. праць*, Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, №3, с. 99–103.
10. Печерська, Г. О., 2013. Професійні ціннісні орієнтації вчителів. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки*, 2, 10 (91), с. 252–257.
11. Погонцева, О. В., 2011. Формування готовності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації до професійної діяльності в оздоровчих центрах: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія й методика професійної освіти», Київ, 22 с.
12. Попенко, О. М., 2012. Професійна культура вчителя як інтеграційна якість особистості педагога-професіонала. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*, 1, с. 44–49 [online] Доступно: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2012_1_12>.
13. Україна. Верховна Рада. Закон, 2017. *Про освіту*. [online] Доступно: <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>>.

14. Україна. Верховна Рада., 2020. *Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, Вип. 78 «Охорона здоров'я»* [online]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02#Text>>.
15. Україна. Верховна Рада. Закон, 2014. *Про вищу освіту*, 2014) [online]. Доступно: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>>.

STRUCTURAL-CONTENT ANALYSIS OF PROFESSIONAL CULTURE OF FUTURE PHYSICAL THERAPISTS AND ERGO-THERAPISTS AS A RESULT OF THEIR PROFESSIONAL TRAINING

Andriy Brazhaniuk,

Assistant Lecturer at Department of Physical Rehabilitation,

Ergo-Therapy and Pre-Medical Assistance

Chernivtsi Yurii Fedkovych National University

Chernivtsi, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9422-0685>

a.brajaniuk@chnu.edu.ua

Abstract. The authors of the article have analysed the content-category apparatus of the scientific research, notably such definitions as “culture”, “professional culture”, “specialist in physical therapy and ergo-therapy”, “professional culture of physical therapists and ergo-therapists”.

Theoretical analysis of the notion “professional culture of future physical therapists and ergo-therapists” is conducted, the notion is construed as an integrative complex of professional-personal values and motives, theoretical knowledge and practical skills, which provide effective therapeutic and rehabilitation activities on the grounds of reflection and self-development. Professional culture of would-be physical therapists and ergo-therapists is formed in the process of their professional training. According to qualification characteristics, it has been clarified that a physical therapist and an ergo-therapist is a specialist whose professional activities are aimed at restoring a patient’s lost self-care and daily living skills and ensuring a patient’s maximum adaptation to the environment.

In the scientific publication, the structural-content analysis of professional culture of future specialists in physical therapy and ergo-therapy is accomplished and the following components are established, notably value-motivational, cognitive and activity-oriented, personal-communicative, and analytical-reflective. Each of them is characterized by its substructure which is construed as a set of criteria and the respective values. For instance, a value-motivational component is represented by a system of value orientations and professional motivation; a cognitive and activity-oriented component embodies a system of theoretical knowledge and practical skills; a personal-communicative component includes professionally significant qualities, moral norms and communication skills; an analytical-reflective component comprises self-development abilities basing on reflection. The content of the aforementioned components are construed from the position of the following methodological approaches: axiological, competence, activity-oriented and a personal.

Structural components of the professional culture of future physical therapists and ergo-therapists are interconnected components. They reflect the most significant features of personal and activity-oriented characteristics of professional culture of future specialists. They are formed in the process of their professional training.

Keywords: culture; professional culture; specialist in physical therapy and ergo-therapy; professional culture of physical therapists and ergo-therapists; value-motivational; cognitive and activity-oriented; personal-communicative; analytical-reflective component.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bybler, V. S., 1989. Dialog kultur (opyt opredelenia) [Dialogue of cultures (experience of definition)], *Voprosi filosofii*, 6, s. 32–42.
2. Busel, V. T., 2009. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language], Kyiv, Irpin: Perun.
3. Vytvytskaia, S. S., 2013. Struktura i kryterii gotovnosti mahystrov obrazovania k pedahohycheskoi deiatelnosti [Structure and criteria of readiness of masters of education for pedagogical activity], *Vektor nauki Toliattynskoho Hosudarstvennogo Unyversyteta: nauch. Zhurn, Ser.: Pedahohyka, psykholohia*, № 2 (13), s. 59–63.
4. Honcharenko, S. U., 1997. *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary], Kyiv: Lybid.
5. Zhdanova, L. H., 2010. Yndyvudualno-psykholohycheskaia aktualyzatsia empatyinoho potentsyala budushcheho professyonalna [Individual-psychological actualization of the empathic potential of the future professional]: *avtoref. dys.... kand. psyk. nauk: spets. 19.00.01 "Obshchaia psykholohia, psykholohia lychnosti, ystoria psykholohii"*, Moskva, 25 s.
6. Ziaziun, I. A., 2009. Aksiolohichni oriientyry suchasnoi kultury. *Zbirnyk materialiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Axiological guidelines of modern culture]. (Ch. I, s. 3748). [online]. Dostupno: <<http://lib.iitta.gov.ua/3509/1/%D0%B7%D1%8F%D0%B7%D1%8E%D0%BD4.pdf>>.
7. Isaiev, I. F., 2010. Profesiino-pedahohichna kultura yak predmet naukovoho doslidzhennia. Teoretychni pytannia kultury, osvity ta vykhovannia [Professional and pedagogical culture as a subject of scientific research], 42, s. 143–147 [online]. Dostupno: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpkov_2010_42_40>.
8. Kuzmyna, N. V., Rean, A. A., 1993. Professyonalizm pedahohycheskoi deiatelnosti [Professionalism of pedagogical activity], Rybinsk: Nauchno-izdatelskyi tsentr razvytia tvorchestva molodezhy.
9. Lianoi, Yu. O., Lianna, O. V., 2005. Do pytannia pro pidhotovku kadriv dlia roboty z fizychnoi rehabilitatsii invalidiv [On the issue of staff training for physical rehabilitation of the disabled], *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Ser.: 19. Korektsiina pedahohika ta psykholohiia: zb. nauk. Prats*, Ky`yiv: NPU im. M. P. Drahomanova, № 3, s. 99–103.
10. Pecherska, H. O., 2013. Profesiini tsinnisni oriientatsii vchyteliv [Professional value orientations of teachers], *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Psykholohichni nauky*, 2, 10 (91), s. 252–257.
11. Pohontseva, O. V., 2011. Formuvannia hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi rehabilitatsii do profesiinoi diialnosti v ozdorovchykh tsestrakh [Formation of readiness of future specialists in physical rehabilitation for professional activity in health centers]: *avtoref. dys.... kand. ped. nauk: 13.00.04 "Teoriia i metodyka profesiinoi osvity"*, Ky`yiv, 22 s.

12. Popenko, O. M., 2012. Profesiina kultura vchytelia yak intehratsiina yakist osobystosti pedahoha-profesionala [Teacher professional culture as an integrative quality of a professional teacher personality], *Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnoho universytetu im. Mykoly Hoholia. Psykholoho-pedahohichni nauky*, 1, s. 44–49 [online] Dostupno: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2012_1_12>.
13. Ukraina. Verkhovna Rada. Zakon, 2017. *Pro osvitu* [On education] [online]. Dostupno: <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>>.
14. Ukraina. Verkhovna Rada., 2020. *Dovidnyk kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv* [Handbook of qualification characteristics of employees' professions]. Vypusk 78 «Okhorona zdorovia» [online]. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02#Text>>.
15. Ukraina. Verkhovna Rada. Zakon, 2014. *Pro vyshchu osvitu* [On higher education], 2014) [online]. Dostupno: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>>.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-29-250-265>
УДК 007:304:659

Горбенко Галина Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри реклами та зв'язків із громадськістю
Київський університет імені Бориса Грінченка
Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5029-0267>

h.horbenko@kubg.edu.ua

Іващенко Вікторія Людвігівна,

доктор філологічних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри видавничої справи
Київський університет імені Бориса Грінченка
Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8044-4116>

v.ivashchenko@kubg.edu.ua

Нетреба Маргарита Миколаївна,

кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри реклами та зв'язків із громадськістю
Київський університет імені Бориса Грінченка
Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7854-6685>

m.netreba@kubg.edu.ua

Анімаційні технології: експериментальна модель навчання у вищій школі

Анотація. У сучасних умовах реальної конкуренції на ринку праці України в багатьох організаціях наявний брак кваліфікованих практико-орієнтованих кадрів, здатних успішно розробляти й упроваджувати наукоємні технології та реалізовувати реальні бізнес-процеси за допомогою інноваційних технологій.